

INLEIDING

Beste leerkracht,

Binnenkort gaat u met uw klas kijken naar *Niks is wat het lijkt*: een locatievoorstelling voor kinderen én volwassenen die je meeneemt op een wandeling door een écht park.

Aan de hand van deze doe- en denkmap kan u samen met uw leerlingen op ontdekkingsreis in de speeltuin van de grote westerse literatuur: liefde, dood en natuur.

De voorbereiding is er vooral op gericht om de kinderen nieuwsgierig te maken en hen zin te geven om te komen kijken.

Achteraf babbelen over en werken rond de voorstelling is minstens even interessant. Op die manier blijft het theaterbezoek langer hangen. De kinderen wisselen hun ervaringen uit en ontdekken zo dingen die ze zelf niet gezien hadden.

We zijn altijd benieuwd naar de reacties in de klas op de voorstelling. We moedigen u en de kinderen dan ook aan om eens een kijkje te nemen op de site www.fabuleus.be en daar een reactie achter te laten.

We wensen u alvast een boeiende wandeling door UW park.
Veel plezier!

De dood, de dichter en het meisje

HET VERHAAL

Victoria is aan het sparen voor een meterslange vlecht. Juister: ze is aan het sparen voor een prins. Een prins die langs haar vlecht omhoog zal klimmen. De koppijn neemt ze er graag bij. Tot ze op een dag een dichter ontmoet in een park. Hij is niet bepaald een Prince-koek-prins, maar hij is wel sterk met woorden. Als een spiderman spint hij de mooiste gedichten rond Victoria en ze worden verliefd. Maar er is nog iemand die zijn oog op Victoria heeft laten vallen...

OVER DE VOORSTELLING

Niks is wat het lijkt (de dood, de dichter en het meisje) is een locatievoorstelling voor kinderen én volwassenen die je meeneemt op een wandeling door een écht park. Onderweg ben je van heel dichtbij getuige en deelgenoot van een geestig liefdesdrama in een levensecht decor met een vrouwenkoor dat zijn hand niet omdraait voor een Schubert of twee.

HET GEZELSCHAP

fABULEUS is een Leuvens gezelschap dat sinds 1995 dans- en theaterproducties maakt voor én door jongeren. Er bestaat geen vaste spelerskern. Voor de creatie doet fABULEUS beroep op professionele choreografen of theatermakers. Daarnaast biedt fABULEUS ook een werkplaats aan jonge makers die doorstromen uit de jongerenwerking of die net zijn afgestudeerd.

Koen Monserez, Valérie Mertens, Jonas Van Thielen en Steven Beersmans werkten al vaker samen. Deze locatie- annex muziektheatervoorstelling creëerden ze ter gelegenheid van de vijfde verjaardag van het Rode Hond Festival Leuven (30CC). Wie het werk van deze ploeg een beetje kent, weet dat hij gepassioneerd zang- en acteerwerk, morbide humor en zwarte romantiek mag verwachten.

PRODUCTIEGEGEVENS

SPEL

Valérie Mertens, Steven Beersmans en Jonas Van Thielen of Koen Monserez

ZANG

Annerose Allemon, Astrid Annicaert, Herlinde Hiele, Sara Raes, Leen Diependaele, Evelien Lauwers, Marieke Van Hooff

TEKST & COACHING

Koen Monserez

DRAMATURGIE

Ruth Mellaerts

MUZIEK

Peter Spaepen (vrij naar F. Schubert Der Tod und das Mädchen)

ONTWERP FLYER

Agata Wlodarska

DOE- & DENKMAP

Valérie Mertens

PRODUCTIE

30CC ism FABULEUS

COPRODUCTIE

Provincie Vlaams-Brabant

VOORAF

OP HET EERSTE ZICHT

Je kan de voorbereiding op *Niks is wat het lijkt* beginnen door samen de poster te bekijken (je kan de 1ste pagina van deze brochure uitprinten en ophangen in de klas). De poster of de flyer van een voorstelling is meestal het eerste wat mensen te zien krijgen. De titel en de afbeelding scheppen bepaalde verwachtingen.

1. Vragen

- Wat zie je op de poster?
- Vind je het een mooie poster?
- Wat zou de titel betekenen?
- Wat voor voorstelling verwacht je bij deze poster?

2. Opdrachten

- Bedenk je eigen verhaal bij deze titel.
- Maak een tekening die gebaseerd is op de titel of op het beeld van de poster.

KLASGESPREK

1. Over theater

- Wie is er al ooit naar een voorstelling geweest? Theater, dans, ...
- Wat was de leukste voorstelling die je ooit zag?
- Heb je al eens een voorstelling op locatie gezien? Welke locatie?
- Hoeveel soorten voorstellingen kan je noemen?
Theatervoorstelling, dansvoorstelling, concerten, musicals, muziektheater, cabaret, stand-upcomedians, improvisatie-theater, circus, straattheater, locatietheater, ...
- Wanneer vind je een voorstelling heel goed?
Als je veel gelachen hebt, hebt moeten huilen, kippenvet kreeg, ...
- Als je zelf een voorstelling zou maken, wat zou je dan maken?
Iets grappigs, iets met stunts, met veel spelers of één speler? Zou je liever acteren, dansen, of achter de schermen werken?

2. Over Niks is wat het lijkt

Niks is wat het lijkt is een voorstelling die gaat over de grote thema's van de romantiek: de liefde en de dood.

- Wie is er verliefd?
- Wie kan er zingen?
- Wie kent er een gedicht?
- Wie ken een liefdesliedje?
- Wie kan goed rijmen?
- Wie kan er dansen?
- Wie heeft al eens iemand verloren?
- Wat gebeurt er als je dood gaat?

ACTIEVE OPDRACHTEN

1. Koosnaampje

Weet je wat een koosnaampje is?

Heb je een koosnaampje voor iemand die je leuk of lief vindt? Voor wie? Mama, papa, broers, zussen? Hoe noem je jouw oma en opa? Heb je een koosnaam voor iemand in de klas?

Hebben andere mensen een koosnaampje voor jou?

Wat voor woorden kunnen een koosnaam zijn? Lieve woorden of ook grappige absurde woorden? Kan andijvie ook een koosnaam zijn? Of klinkt dat enkel als een vieze groene groente?

Verzin een koosnaampje voor diegene die naast je zit, voor de juf, voor iemand die je lief of leuk vindt.

Hoe zou je graag willen dat anderen jou noemen? Verzin een koosnaampje voor jezelf.

2. Liefdesgedicht

In liefdesgedichten wordt de geliefde vaak vergeleken met mooie lieve dingen.

Een fragment uit gedichten uit *Niks wat het lijkt* als voorbeeld.

*Ik zag in je ogen
twee gekke boompjes.
Van wind, van lach, van goud
Ze bewogen.*

(uit In een meisjesoor van **Federico García Lorca**)

Verzin zelf het vervolg van het gedicht van Lorca.

Waarmee zou jij je geliefde vergelijken? Schrijf een gedicht van vier regels waarin je jouw geliefde met iets anders vergelijkt. Suggesties: iets wat je mooi vindt in de natuur, iets wat je lekker vindt om op te eten, een kleur, lieve woordjes, je lievelingsknuffel, een dier, de zon, de maan, ...

Waarmee zou je graag zelf vergeleken worden? Welk liefdesgedicht zou je graag krijgen?

3. De dood

Zonder iets van de voorstelling te verklappen, kan je vertellen dat de dood naar de mensenwereld komt, om mensen te komen halen en mee te nemen naar de onderwereld.

Start deze opdracht met enkele vragen over de dood.

- Heb je al eens iemand verloren? Herinner je je de begrafenis?
- Heb je al eens een huisdier verloren? Heb je het begraven? Waar? In de tuin? Heb je toen een ritueel gedaan?
- Wat denk je dat er gebeurt als je doodgaat?
- Als je iemand zou kunnen terughalen uit de dood, wie zou dat dan zijn?
- Ben je bang om dood te gaan?

Hoe denk je dat de dood, de onderwereld eruit ziet? Maak een tekening.

ORPHEUS & EURYDICE

Niks is wat het lijkt is gebaseerd op het verhaal van Orpheus en Eurydice. Vertel het verhaal in de klas. Achteraan vind je een bewerking van het verhaal voor kinderen vanaf 12 jaar. Als deze bewerking te moeilijk is, kan je het verhaal in eigen woorden vertellen.

Orpheus is dichter en zanger. Hij verliest zijn geliefde Eurydice wanneer ze sterft door een slangenbeet. Door verdriet overmand besluit Orpheus af te dalen naar de onderwereld en smeekt de god van het schimmenrijk om haar weer terug te geven. Ontroerd door Orpheus' liefde, gedichten en gezang stemt Hades daarmee in. Er is echter één voorwaarde: hij mag niet omkijken voordat ze samen weer veilig in de wereld der mensen zijn..

ACHTERAF

KLASGESPREK

- Wat heb je gezien?
- Wat vind je het leukste moment van de voorstelling? Waarom?
- Wat vond je het minst leuke moment van de voorstelling? Waarom?
- Welk moment van de voorstelling is je het meest bijgebleven?
- Welk gedicht uit de voorstelling herinner je je?
- Welk liedje uit de voorstelling herinner je je?
- Ben je verliefd? Wat is het liefste dat je ooit gedaan hebt voor iemand die je lief of leuk vindt?
- Hoe stel jij je de dood voor?
- Waar denk je dat je heen gaat als je sterft?
- Wat is de rol van de drie zangeressen?

ACTIEVE OPDRACHTEN

In de voorstelling *Niks is wat het lijkt* wordt er gedicht, gezongen, gespeeld en gedanst. Start de naverwerking met een korte nabespreking. Daarna kan u aan de slag met actieve opdrachten.

Als je intens rond theater en beweging met kinderen wil werken, weet dan dat je veel meer resultaat boekt als je rekening houdt met volgende randvoorwaarden:

Werk in een ruim lokaal.

Kies een lokaal met een schone vloer.

Zorg dat de kinderen gemakkelijke kleren aan hebben.

Speel op sokken of op blote voeten.

Neem je tijd.

Vat het speels op. Verwacht niet meteen resultaat, concentratie is belangrijk.

Laat de kinderen af en toe naar mekaar kijken, om zich bewust te worden van hoe de anderen spelen en bewegen.

Schenk tijdens de oefeningen aandacht aan ruimtegebruik, focus, interactie met anderen, lichaamsbewustzijn.

1. LIEFDESGEDICHTEN

In *Niks is wat het lijkt* wordt het meisje verliefd op de dichter omdat hij zo'n mooie gedichten voor haar maakt.

Dichten is niet moeilijk. Iedereen kan het! De dichter heeft inspiratie nodig. Weet je wat een muze is?

Fragment uit *Niks is wat het lijkt*.

De dichter:

Ik ga de goden van De Dichtkunst aanspreken. De muzen!

In de naam van de vader en de zoon en de heilige gebroeders grimm..

William shakespeare.. zend wat mooie woorden naar mijn papier.

OPDRACHT 1 : RIJMEN

In een kring: iedereen rijmt om beurten op het voorgaande woord en zegt dan een nieuw woord. We beginnen met snottebel, frigo, andijvie, ...

OPDRACHT 2 : GESPREK IN RIJMVORM

Tijdens hun eerste ontmoeting hebben de dichter en het meisje een gesprek in rijmvorm.

Per twee: de leerlingen verzinnen een gesprek dat rijmt. Ze oefenen. Nadien brengt elk duo zijn dialoog voor de klas.

Fragment uit *Niks is wat het lijkt* als voorbeeld.

Het meisje:

Snottebel.

De dichter:

Hallo... iemand daar?

Het meisje:

Was het maar waar!

De dichter:

Hallo?

*Het meisje:
Een luipaard in de frigo.*

*De dichter:
Een luipaard in de frigo?
Wie zet mij op het verkeerde been?*

*Het meisje:
Eindelijk niet meer alleen.*

*De dichter:
Eindelijk niet meer alleen.
Maar met z'n twee.
Hoe...*

*Het meisje:
Zee!*

OPDRACHT 3 : GEDICHTEN

In Niks is het wat het lijkt wordt er heel wat gedicht. Soms rijmen gedichten, soms niet, soms worden er grappige woorden gebruikt, soms is het heel serieus.

1. Natuur

Vul zelf aan met grappige woorden wat vogels of andere dieren allemaal doen. Welke geluiden maken ze? Welke bewegingen? Je mag bestaande woorden gebruiken en je mag ook woorden uitvinden.

Fragment uit *Niks is wat het lijkt*.

*Zanggebroeders uit het woud,
met uw talen duizendvoud:
Gij, die kwinkt en gij, die kwedelt,
gij, die schuifelt en die vedelt,
gij, die neuriet, gij die tiert,
gij, die piept en tiereliert,
gij, die wistelt en die teutert,
gij, die knotert en die kneutert,
gij, die wispelt en die fluit,
gij, die tjeept en tureluit,
gij, die tatert en die kwettert,
gij, die klapt en lacht en schettert,*

*vezelt, orgelt, zingt en speelt,
lispelt, ritselt, tjelpt en kweelt,
gij, die kwinkelt lijk de vinken,
en alom gaat slaan en klinken,
met uw bekken, licht en los,
dat het kettert in den bosch.*

(Zanggebroeders van **Guido Gezelle**)

2. Liefde

Liefdesgedichten zijn mooi, lief, zacht en zoet, en soms ook grappig. Er worden mooie, grappige en soms zelfs onbestaande woorden gebruikt.

Schrijf nu zelf een liefdesgedicht. Bedenk eerst grappige zelf uitgevonden woorden voor iemand die je leuk en lief vindt. Giet daarna de woorden in zinnen met rijm. En ziezo, daar is je eerst zelfgeschreven liefdesgedicht.

Fragmenten uit *Niks wat het lijkt* als voorbeeld:

*Ik zag in je ogen
twee gekke boompjes.
Van wind, van lach, van goud
Ze bewogen.*

(uit In een meisjesoor van **Federico García Lorca**)

*Kleine vink, lieve kleine kinkel
-De liefde speelt mij parten-
Baby-face, bijou, scharminkel
Voor wie ik alles weer wil tarten*

(uit Aan mijn prinses van **Jotie 'T Hooft**)

3. Troost

Sommige liefdesgedichten zijn triest. Omdat de dichter zijn geliefde mist of troost, ... In *Niks is wat het lijkt* probeert de dood het meisje te troosten met een gedicht. De dood kan niet goed dichten, dus de dichter helpt hem.

- Kan je iemand troosten met woorden? Met een gedicht?
- Welke woorden of welk gedicht zou jou kunnen troosten?
- Lees je soms gedichten als je triest bent?

Opdracht per twee. Een leerling zegt alles in hem/haar opkomt om iemand te troosten. Woorden, zinnen, geluiden, gevoelens, kleuren, zelf uitgevonden woorden... De andere leerling probeert daarmee een troost-gedicht te schrijven. Daarna omwisselen.

Fragment uit *Niks is wat het lijkt* als voorbeeld.

De dichter:
Ge moet haar een gedicht geven. Ze houdt van dichten.

De dood:
Ik kan niet dichten.

De dichter:
Iedereen kan dichten. Het moet vanuit uw hart komen.

De dood:
Ik zie het niet.

De dichter:
Ik zie verblind! Voila ge hebt een perfecte openingszin.
Ga door!

De dood:
Waaaaah!

De dichter:
En ik schreeuw! Ga door!

De dood:
Ik krijg het niet gezegd...

*De dichter:
En ik kan niet praten.*

*De dood:
Ik zie verblind, ik schreeuw en kan niet praten
Ik haat mezelf en ik houd van iedereen,
Ik roep om hulp en wil het leven laten.*

*Het meisje:
Ik huil van vreugde
Ik lach terwijl ik ween
Leven en dood kwelt mij in gelijke mate*

*Samen:
En dat oh liefste komt door jou alleen.*

(gedicht uit Sonnet 134 van **Petrarca**)

2. DER TOD UND DAS MADCHEN

In *Niks is wat het lijkt* worden heel wat liedjes gezongen. Deze liedjes zijn bewerkingen van Schuberts strijkkwartet *Der Tod und das Mädchen* (De dood en het meisje). Het liefdesduet is een bewerking van Schuberts *Ständchen*.

- Start met enkele vragen over muziek.
- Wie kan goed zingen?
- Wie speelt er een instrument?
- Welk instrument zou je willen spelen?
- Weet je wat een dirigent is?
- Wie luistert er wel eens naar klassieke muziek? Kan je daarvan genieten?
- Luisteren je ouders wel eens naar klassieke muziek? Herken je sommige liedjes? Kan je er eentje nazingen?
- Waar en wanneer wordt er klassieke muziek gebruikt? Ken je een film, tekenfilm, theatervoorstelling, musical, ... waarin klassieke muziek wordt gebruikt?

Laat enkele fragmenten van de originele muziek van Schubert horen in de klas. Probeer samen met de leerlingen te achterhalen welke liedjes uit de voorstelling bij welk fragment hoort.

Liedjes uit de voorstelling	Originele muziek van Schubert
Hebt ge da gehoord?	De Dood En Het Meisje – 3 – Scherzo
Kijk hij is daar!	De Dood En Het Meisje – 2 – Andante - vanaf 7:00
Liefdesduet	Schubert: Ständchen
Aiaiai oei oei!	De Dood En Het Meisje – 1 – Allegro
Al wie daar binnen gaat.	De Dood En Het Meisje – 2 – Andante
Kom kijk niet achterom.	De Dood En Het Meisje – 4 – Presto

Je kan deze muziek op YouTube vinden, maar je kan ook een mailtje sturen naar filip@fabuleus.be. Dan sturen wij de muziek door.

Het liefdesduet wordt verschillende keren herhaald tijdens de voorstelling. Helemaal in het begin neuriet het meisje de melodie. Tijdens hun tweede ontmoeting zingen de dichter en het meisje samen op deze melodie. Op het einde wordt er samen met het koor op deze melodie gezongen. Hieronder vindt u de tekst van het liefdesduet in de twee versies. Probeer samen met de leerlingen de tekst mee te zingen/te horen tijdens het beluisteren van het originele nummer **Ständchen**.

Opdracht per twee. Verzin een derde versie van het liefdesduet. Maak andere tekst op het nummer uit *Niks is wat het lijkt*.

1. De tweede ontmoeting tussen de dichter en het meisje.

De dichter:
Mijn stem wil naar buiten
Helder en luid
En blij, want jij bent bij mij!

Het meisje:
Andijvie, witloof en prei!

De dichter:
Komkommer en selder,
Tomatenspuree
Kom zing met mee.

Het meisje:
Ok, we zingen met twee!

*De dichter + het meisje:
Wij zijn samen één + één,
Dat is duizend miljard miljoen
Dat is duizend miljard miljoen*

*Wij zijn zoveel waard wij twee
Van alles van blauw tot groen.
(en geel en oranje en rood en ...)
Van alles van blauw tot groen.*

2. Liefdesduet aan het einde van de voorstelling.

*Donkere dagen,
Sombere bomen
Kijk, alles staat stil*

*Zonnige stralen
Dwars door de blaren
Kijk, alles beweegt.*

*Alles is donker
Kil als de nacht
Zo leeg, zo zonder je lach*

*Kijk eens naar boven
Kijk naar de maan
En hoor een nachtegaal*

*Ik kijk naar boven
Kijk naar de maan
En hoor een nachtegaal*

Lalalalalalalalala

*Je bent de maan,
De zon, de wind
De vogels het zachte gras
Alsof je weer bij me was*

*Ik ben de maan,
De zon, de wind
De vogels het zachte gras
Alsof ik weer bij je was.*

3. FIESTA DE LA MUERTE

In *Niks is wat het lijkt* heeft de dood tijdens het huwelijk een soort van afstandsbediening. Hij heeft macht. Hij laat de dichter en het meisje telkens stoppen, standbeelden maken en opnieuw starten met spelen.

OPDRACHT 1 : FREEZE

De hele groep loopt door de ruimte. Vanaf het moment dat de leerkracht stopt, moet iedereen zo snel mogelijk 'freeze'. Vanaf het moment dat de leerkracht weer vertrekt, vertrekt iedereen opnieuw. Het is de bedoeling dat de groep niet de hele tijd naar die persoon kijkt. Ze moeten hun eigen parcours afleggen en zich bewust zijn van wat er zich rondom hen gebeurt. Variatie in tempo, snel en traag. De leerkracht duidt een andere leider aan.

Variatie: De leerlingen lopen door de ruimte. De leerkracht heeft een denkbeeldige afstandsbediening. Wanneer de leerkracht 'freeze' roept, stoppen de leerlingen zo snel mogelijk. Ze blijven staan en maken een standbeeld. Herhaal dit enkele keren. Nadien varieert de leerkracht met 'slow motion' (de leerlingen bewegen met trage, grote bewegingen), 'fast forward' (de leerlingen bewegen met snelle, kleine bewegingen), 'rewind' (de leerlingen bewegen achteruit).

OPDRACHT 2 : STANDBEELDEN

In *Niks is wat het lijkt maken* zowel de spelers als de zangeressen standbeelden.

In drie groepen. Geef de leerlingen de opdracht om in vier beelden de situatie uit te beelden. De leerlingen krijgen hiervoor enkele mintuten voorbereidingstijd. Situaties: een huwelijksfeest, tijdens een begrafenis, een picknick in het park, ... Telkens gebeurt er iets onverwachts... De andere leerlingen raden welke situatie er wordt uitgebeeld.

OPDRACHT 3 : FIESTA DE LA MUERTE

In verschillende culturen wordt er heel anders met de dood omgegaan. Bij ons worden overledenen meestal begraven in een ingetogen rustige sfeer, de rouwenden dragen meestal zwart. In Mexico daarentegen wordt het fiesta de la muerte gevierd, het feest van de doden, met veel muziek, bloemen, kleuren. Op de afbeeldingen zie je verschillende manieren van omgaan met de dood.

FIESTA DE LA MUERTE

BEGRAFENIS IN ONZE CULTUUR

Daarnaast wordt de dood ook op heel verschillende manieren afgebeeld. Hieronder vind je enkele afbeeldingen waarop we ons inspireerden bij het maken van *Niks is wat het lijkt*. Bekijk ze met de leerlingen. Bestudeer goed alle details. Maak nu samen op het bord of een heel groot wit blad (om nadien op te hangen in de klas) een afbeelding van de dood. Iedereen tekent om beurten wat hem of haar is bijgebleven.

ORPHEUS EN EURIDICE

DER TOD UND DAS MADCHEN

DANCE MACABRE

CORPSE BRIDE

LA MUERTE MEJICANA

HET LAATSTE OORDEEL

4. DANCE MACABRE

In *Niks is wat het lijkt* zien we dat de dichter niet zo goed kan dansen. Hij is goed met woorden en akkoorden, maar zijn spieren... Aan de hand van de volgende opdrachten brengen de leerlingen elkaar in beweging en kunnen ze elkaar leren dansen.

OPDRACHT 1 : SPIEGELEN

Rustige muziek. De groep gaat in twee rijen tegenover elkaar staan. Waardoor iedereen tegenover iemand staat. Tussen de twee groepen bevindt zich een denkbeeldige spiegel. De eerste groep beweegt langzaam op muziek, de tweede groep probeert deze bewegingen zo goed mogelijk na te bootsen. Daarna gaat de tweede groep bewegen en de eerste groep nabootsen. Telkens eerst hele grote trage daarna hele kleine snelle bewegingen.

OPDRACHT 2 : BEELDHOUWER EN POP

In *Niks is wat het lijkt* heeft de dood een soort oppermacht. Hij bepaalt wat er gebeurt, kan de dichter en het meisje doen stoppen 'freezen' en terug doen starten. Hij is de beeldhouwer.

In een kring. Per twee tegenover elkaar. Een leerling is de beeldhouwer en de andere is de pop. De poppen moeten zelf niet bewegen, maar ze moeten de aanwijzingen van de beeldhouwer volgen. Alle beeldhouwers starten. Ze verplaatsen héél voorzichtig één lichaamsdeel van de pop waar ze tegenover staan: bijvoorbeeld een arm naar achter, een voet naar binnen, het hoofd naar omlaag, de heup naar opzij... Wanneer de beeldhouwers één lichaamsdeel veranderd hebben schuiven ze allemaal door naar de volgende pop. Dit doen ze net zo lang tot ze weer bij hun eerste pop uitkomen. Draai vervolgens de rollen om.

OPDRACHT 3 : DANCE MACABRE

Scène met de hele klas op muziek van *Dance macabre* van Camille Saint-Saëns. Speel met de hele klas een dance macabre, een dodendans. Alle leerlingen liggen op de grond. Beeld je in dat je al duizenden jaren dood bent en in een graf hebt gelegen. Weer en wind. In de kou diep onder de grond. Wormen hebben je darmen opgegeten. De muziek begint. Een voor een staan de leerlingen op uit de dood. Ze worden wakker en proberen hun ledematen te bewegen. Hoe beweeg je na duizenden jaren stil te liggen? Eerst gaat het

stroef, stijf, kromme ruggen, moeizame stappen, ... Daarna rechte ruggen, armen vooruit zoals zombies, omhoog zoals spoken, ... Beetje bij beetje verlies je de controle over je armen, benen. Je begint vanzelf te dansen. Er ontstaat een groot dodenfeest. Denk aan de begrafenisrituelen, waarin verschillende elementen aan bod komen. Muziek, feest en dansende mensen maar ook huilende, ingetogen mensen, jammerende mensen die een klaagzang doen, ... Zorg ervoor dat de leerlingen zich laten inspireren door enerzijds de opzwepende muziek, anderzijds de ingetogen klagende muziek. De sfeer verandert telkens opnieuw.

Orpheus en Eurydice

Een liefdesverhaal uit de Griekse mythologie

Door het hele land werd de verrukkelijke zanger Orpheus geprezen. Hij was de zoon van de koning van Thracië en had van zijn moeder Calliope, de Muze van de dichtkunst, de gave van de zang geërfd, waarmee hij alle mensen in vervoering bracht. Apollo schonk hem een snareninstrument en wanneer Orpheus zijn gezang liet horen, kon niemand de goddelijke macht ervan weerstaan. Alle dieren in de natuur, de vogels zowel als de vissen, ook de bomen, ja zelfs de gevoelloze stenen bracht de onvergelijkelijke zanger in beweging met de tovermacht van zijn stem en van zijn snarenspeel. Grenzeloos leek zijn geluk, toen hij Eurydice, de schoonste van de Najaden, als vrouw tot zich nam.

Maar toch, hoe kort was dit geluk hun gegund! Toen de bekoorlijke nimf met haar speelgenoten op het groene veld ten dans ging, werd zij door een adder gebeten. Slechts een nietige wond had zij aan haar hiel, maar deze veroorzaakte Eurydice's dood. Door smart overweldigd stond de zanger bij het lijk van zijn beminde vrouw. Een leven zonder Eurydice - zijn gedachten lieten het niet toe. Hij greep zijn lier die zo kort geleden nog de vrolijke bruiloftsliederen had begeleid; hij sloeg de snaren aan en liet zijn onnoemelijke smart tot de hemel doordringen. Het was of de natuur stilstond om zijn weklacht niet te storen. Tam en gedwee omringden de wilde dieren van het woud de treurende zanger, en de bomen hielden hun ruisen in. Doch klacht noch smeekbede kon de dode doen wederkeren. Onverbiddelijk hield Hades haar in de ontoegankelijke onderwereld. Toch durfde Orpheus een plan te ondernemen, zoals voor hem nog geen mens bedacht had. Hij zou in de onderwereld afdalen en de heerser over de schimmen smeken zijn echtgenote aan hem terug te geven. "Hij kan mijn bede niet weigeren," sprak hij bij zichzelf, "wanneer hij ziet hoe groot onze liefde is." Bij het oord Taenarum was de poort die voerde naar de onderwereld; daardoor daalde Orpheus af. Ongehinderd door Cerberus, de schrikwekkende hellehond, die de ingang bewaakte, schreed hij door de rijen lichaamloze schimmen die zich langs de weg bevonden. Hij sloeg geen acht op de griezelige gedaanten die hem trachtten af te schrikken en trad voor de troon, waarop Hades aan de zijde van zijn gemalin Persephone als heerser over de doden zetelde.

Hoe zou Orpheus het strenge gemoed van deze god ontroeren? Hij nam zijn lier, sloeg de snaren aan en zong bij de goddelijke klanken: "O, gij die over de onderwereld heerst, aan wie wij sterfelijke mensen allen toebehoren, laat mij voor u treden, laat mij voor u de waarheid spreken. Geen ijdele

nieuwsgierigheid voert mij hierheen in het duistere rijk, niet om de driekoppige hellehond Cerberus te boeien ben ik gekomen. De liefde brengt mij voor uw troon, de liefde voor mijn vrouw Eurydice, die mij zo wreed werd ontroofd. Een giftige slang heeft haar in de bloei van haar jeugd weggerukt. Hoe heb ik in mijzelf gestreden om de mateloze smart als een man te dragen. Maar de liefde is sterker, ik kan mij daartegen niet verzetten. Heeft niet de god van de liefde ook macht over het dodenrijk? Verhaalt men niet dat hij ook u, Hades, met Persephone heeft verenigd? Daarom smeed ik u, god van de onderwereld, hier in het oord der huivering smeed ik tot u: geef, geef mij Eurydice terug om haar leven te voltooiën in het licht van de mensenwereld. Wij allen zijn in uw macht, en reeds na een korte levenstijd op aarde moeten wij naar onze uiteindelijke woning, het verblijf van allen tezamen. Kunt gij mij mijn bede niet inwilligen, dan ben ik besloten uw rijk nimmermeer te verlaten. Neem mij dan op voor altijd!"

Toen gebeurde er in de onderwereld het uitzonderlijke, wat nog nooit was aanschouwd. De wezenloze schimmen luisterden naar de liefelijke klanken en weenden. Tantalus, die tot een vreselijke straf was gedoemd, vergat naar het steeds terugwijkende water te buigen. De Danaïden lieten haar eindeloze arbeid, het vullen van het doorzeefde vat, rusten, en Sisyphus zat op de steen, die hij volgens de wil van de goden met vergeefse moeite tegen de berg moest optorsen. Ja, zelfs de onverbiddelijke Eumeniden, die nog nooit door enig mensenleed waren bewogen, vergoten hete tranen van ontroering. Het koningspaar zelf was niet minder geroerd. Het was immers de eerste maal, dat een mens uit de bovenwereld - een mens van vlees en bloed - voor hen stond. Hoe zouden zij zich aan de goddelijke macht van het lied kunnen onttrekken? Persephone zag haar gemaal vragend aan. Hades knikte toestemmend en dadelijk zond de koningin een van de schimachtige boden om Eurydice te halen. Met langzame pas kwam zij naderbij; de wond aan haar voet hinderde haar. Met groot liefdesverlangen staarde Orpheus haar aan. Eurydice zelf kon zich niet inhouden, zo onnoemelijk was zij verrast, en wilde zich in de armen van haar geliefde werpen - doch een wenk van Hades weerhield haar. "Nog nooit hebben wij hier zoveel liefde gezien," sprak de godheid, "hoort dus ons besluit! Orpheus, voer uw vrouw terug naar de wereld van de levenden en wees in een liefdevol huwelijk met haar verbonden. Luister echter goed: hoedt u ervoor om te zien, voordat ge de onderwereld verlaten hebt en door de poort zijt geschreden - gehoorzaamt ge niet aan dit bevel, dan zult ge Eurydice voorgoed verloren hebben!"

Zo klommen beiden dus omhoog door de zwijgende leegte van de onderwereld. Zij waren niet ver meer van het doel en de weg voerde steil opwaarts. Het leek dat het akelige donker hen van alle zijden aanstaarde. Orpheus hield de pas in om achter zich te luisteren. Was zijn vrouw hem niet gevolgd? Had zij geen kracht genoeg om het steile pad te beklimmen?

Vergeefs trachtte hij haar voetstap te horen, doch er was geen geluid, geen ademtocht, geen ritselen van haar gewaad te vernemen, doodstil was het overal om hem heen.

Toen kon de zanger zich niet langer bedwingen, zijn verlangen en liefdevolle zorg werden zo overweldigend dat hij een blik achter zich wierp - daar stond zij voor hem, zij zweefde op en verdween in de huiveringwekkende onderwereld! Een wilde vertwijfeling greep hem aan, met vurig verlangen strekte hij zijn armen uit en greep in een leegte. Voor de tweede maal moest zij sterven en toch ging zij zonder een klacht van hem heen, zijn innig geliefde vrouw. Als een teder zuchtje klonk van verre haar afscheidswoord: "Vaarwel, geliefde Orpheus," en zij verdween in de afgrond. Star, door ontzetting overmand, stond Orpheus daar. Dus opnieuw was de geliefde hem ontrukkt? Hij ijldde de weg terug en kwam aan de wateren van de Styx. "Zet mij over, veerman," riep hij gebiedend, "voor de tweede maal is mij mijn gade ontnomen!" Maar Charon hief de hand afwijzend op. "Geen levende kan de Styx overkomen," klonk dreigend zijn stem, "alleen hij die voor het schimmenrijk is bestemd, wordt in mijn boot opgenomen." Vergeefs waren Orpheus' tranen, vergeefs zijn smeekbeden. Charon bleef onverbiddelijk.

Zeven dagen lang verbleef de ongelukkige op de oever van de rivier, zonder eten of drinken. Onophoudelijk stroomden zijn tranen, smekende gebeden zond hij op tot de Olympiërs en ook toornige scheldwoorden - de goden lieten zich niet verbidden. Door smart gebogen keerde Orpheus terug naar zijn vaderland.

Driemaal reeds had het jaar zijn loop voltooid. Eenzaam leefde de zanger; hij vermeidde de omgang met mensen. Zijn gedachten waren nog geheel aan zijn geliefde Eurydice gewijd evenals de liefelijke tonen die aan zijn lier ontstroomden. Zo was hij eens op een vriendelijke heuvel gezeten met zijn goddelijke lier in de hand. Rondom hem was een welige vlakte; er was geen schaduw, van boom noch struik. Doch toen Orpheus de snaren aanroerde was het alsof heel het landschap begon te klinken. In de hele omtrek kwam het woud in beweging, de bomen kwamen naderbij en stelden zich op om de zingende godenzoon, als wilden zij hem hun schaduw schenken als dank voor zijn lied. Ook de schuwe dieren van het woud werden door de wonderschone tonen gelokt. Zij verdrongen zich om Orpheus, het wild en de bonte zwerm bosvogels, en luisterden naar de toverklanken van zijn snarenspeel. Het was in de tijd dat de vrouwen van Thracië het feest van Bacchus, de minnaar van de wijn, in wilde opwinding vierden. Wingerdranken droegen zij in de loshangende haren; de met klimop versierde thyrsusstaf zwaaiend, zwierven zij in woeste bacchantische vaart door de bossen. Zulk een vrouwenschaar stuitte op de zanger die te midden

van de bosbewoners zijn lier speelde. Niemand werd zozeer door de bacchanten gehaat als hij die na de dood van Eurydice van geen liefde voor vrouwen meer wilde weten. "Ziet daar! Daar is hij, de verachter van vrouwen!" riep gillend de eerste, en wild slingerde zij de thyrsusstaf naar de gehate man. Nu was de woede van allen ontketend; stenen vlogen naar de heuvel waarop Orpheus was gezeten, maar - o wonder! geen ervan trof de belaagde. Alles wat naar hem gemikt was, legde zich aan de voeten van de zanger, alsof het deemoedig om vergeving wilde vragen, zo sterk was de overmacht van Orpheus' gezang en van de wonderkracht van de godheid die hem beschermde. En toch, de uitzinnige vervoering had bij de razende vrouwen alle vrome eerbied verstikt. Schreeuwend en krijsend, met gillende bacchantische fluittonen overstemden zij het goddelijke snarenspeel. De dieren van veld en bos wilden de zanger met hun lichamen beschutten. Maar al spoedig moesten zij hun aanhankelijkheid met de dood bekopen, toen het woedende getier van de vrouwen het betoverende gezang had verdrongen. Van alle kanten stormden zij nu op de zanger af, en wat hun handen maar konden grijpen, slingerden zij naar de ongelukkige. Het baatte hem niet dat hij zijn handen afwerend uitstreekte - de weerloze werd door een steen geveld.

Vermoord lag de verheven Orpheus neer, die met zijn welluidende stem dieren, bomen en stenen had geroerd. Zijn mond, aan liederen zo rijk, was voor altijd gesloten. Vogels en wilde dieren uit het woud kwamen met droevig geklaag, levenloze stenen slopen naderbij, de ganse natuur treurde om de lieveling der goden. De nimfen van bronnen en bomen, Najaden en Dryaden, naderden met spoed, in rouwgewaden gehuld. Zij namen de verminkte ledematen op om die te begraven; zijn hoofd echter en zijn lier nam de rivier Hebros in zich op. En ziet - welk een wonder! - plotseling trilde de lier als met een liefelijke weeklacht. Liedereren klonken over de golven en de oevers deden met zacht geluid de rouwzang weerklinken.

De stroom voerde het hoofd en de lier naar de open zee en de golven droegen ze verder tot aan het strand van Lesbos. Daar vond het hoofd eindelijk een laatste rustplaats. Orpheus' ziel echter zweefde omlaag naar het schimmenrijk. Hij herkende de plaatsen die hij eens had durven betreden om zijn geliefde vrouw te zoeken. Eindelijk mocht hij haar weerzien; met innige liefde omhelsde hij Eurydice! "Nooit meer zal de weg ons scheiden," sprak hij, en Eurydice stemde met hem in. Gelukzalig, arm in arm schreden zij over de velden van de onderwereld en wanneer Orpheus eens vooruitliep op het enge pad, mocht hij ongestraft naar zijn geliefde omzien.

* * * EINDE * * *